

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus”

Sisukord

X klass – eesti keel	3
X klass – kirjandus	5
XI klass – eesti keel	7
XI klass – kirjandus	10
XII klass – eesti keel	12
XII klass – kirjandus	14

X klass – eesti keel

X klassi eesti keele kursuses läbitakse gümnaasiumi õppekava I kursus „Keel ja ühiskond“ ning IV kursus „Praktiline eesti keel I“. Et nende kursuste õppematerjal puudub, võetakse aluseks Martin Ehala õpik „Eesti keele struktuur“ ning Martin Ehala ja Mare Kitsniku töövihikud „Praktiline eesti keel“.

1. I kursus „Keel ja ühiskond“

1.1. Õpitulemused

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- 1) mõistab keele rolli, funktsioone ja tähendust ühiskonnas;
- 2) tunneb eesti keele erijooni teiste keeltega võrreldes;
- 3) mõistab allkeelte ja keele varieerumise olemust;
- 4) tunneb suulise ja kirjaliku keele norme ning etiketti;
- 5) oskab eakohasel tasemel analüüsida ajastuomaseid keelenähtusi.

1.2. Õppesisu

Keele ülesanded: infovahetus, suhteloomine, identiteedi väljendamine, maailmapildi kujundamine.

Keel kui märgisüsteem. Teised märgisüsteemid. Graafilised üldistused (joonised, tabelid, skeemid). Pildikeel. Märgisüsteemide ühendamine tekstis. Kunst ja keel.

Eesti keel ja teised keeled. Eri tüüpi keeled. Eesti keele eripära teiste keelte kõrval. Häälikusüsteem, astmevaheldus, muutevormistik, lausetüübid ja sõnajärg, totaalsus ja partsiaalsus lauseehituses (täis- ja osaalus, täis- ja osasihitis, täis- ja osaõeldistäide), eesti sõnamoodustuse erijooni.

Eesti keel võrdluses soome keele ja teiste soome-ugri keeltega; Euroopa ja maailma keeled (valikuliselt). Keelekontaktid. Saksa, vene, inglise ja soome keele mõju eesti keelele. Keele varieerumine ja muutumine. Tänapäevase kirjakeele kujunemine. Kirjakeel ja kõnekeel. Murdekeel ja kodumurre. Kirjakeele norm. Keeleline etikett. Keelekasutuse valdkonnad ja sotsiaalarühmade erikeeled. Släng. Aktsent.

Eesti mitmekultuurilise ja mitmekeelse maana. Keeleline tolerantsus. Eesti keelepoliitika. Eesti keele kasutusvaldkonnad ja arendus: keele tehnoloogia, terminoloogia ja oskuskeel, ilukirjandus, tõlkekultuur. Eesti keele staatus ja tulevik.

2. IV kursus „Praktiline eesti keel I“

2.1. Õpitulemused

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- 1) argumenteerib veenvalt ja selgelt ning kaitses oma seisukohti suuliselt ja kirjaliku arutleva teksti vormis;
- 2) koostab levinumaid tarbetekste;
- 3) oskab ühe alusteksti põhjal koostada referaati ja kokkuvõtet, vältides plagiaati;
- 4) tunneb põhilisi elektroonilise infootsingu võimalusi ning kasutab neis leiduvat infot oma

tekstides;

5) oskab kasutada elektroonilisi ja paberil sõnaraamatuid;

6) on kinnistanud ja parandanud oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust.

2.2. Õppesisu

Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad

1. Kursusega „Keel ja ühiskond” seostuvad teemad.

2. Kirjanduskursustega haakuvad teemad.

3. Õppekava läbivad teemad.

Kõnelemine

Suuline esinemine ja suhtlus eri tüüpi olukordades. Argumenteerimine, veenmine; emotsionaalsus, toon.

Kirjutamine

Tarbetekstid: elulugu, avaldus, seletuskiri, taotlus, kaebus, kiri ja e-kiri, plangid ning vormid.

Arvamustekstid. Arvamustekstide ülesehituse põhimõtted. Arvamustekstide koostamine ühiskonna- ja õpilaselu teemadel.

Referaadi ja kokkuvõtte kirjutamine.

Õigekirja ja õigekeelsusküsimuste kordamine vajaduse põhjal.

Lugemine

Seotud ja sidumata tekstide (nimestike, graafikute, tabelite jm) mõistmine.

Tekstide otsing veebist ja raamatukogust; info otsing elektroonilisest ja paberil tekstist.

Süstemaatiline sõnavaraarendus (nt harvem sõnavara, mõistesuhted, sõnamoodustus, käsitletavate teemadega seotud erisõnavara; sõnavara omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine).

Kuulamine

Erinevate keelevariantide sotsiaalse tähenduse mõistmine, teksti suhtlustähenduse ja eesmärgi mõistmine eri toimingutes, suhtluspartneri mõistmine dialoogis.

3. Hindamine

- Õpilasi hinnatakse viiepallisüsteemis.
- Väga hea taseme juures on õpilane omandanud kõik ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid väga hästi rakendada erinevates situatsioonides.
- Hea taseme juures on õpilane omandanud ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid hästi rakendada erinevates situatsioonides.
- Rahuldava taseme juures on õpilane omandanud suurema osa ainekavas ette nähtud pädevusi ning suudab neid rakendada erinevates situatsioonides.

X klass – kirjandus

X klassi kirjanduse kursuste läbimisel lähtutakse järgmistest gümnaasiumi õppekava kirjanduse kursustest: I kursus „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“, II kursus „Kirjandus antiigist 19. sajandini“, III kursus „Kirjanduse põhiliigid ja žanrid“, valikkursus „Müüt ja kirjandus“ ning valikkursus „Draama ja teater“. Et nende kursuste õppematerjal puudub, võetakse aluseks olemasolevad õppekomplektid J. Talvetilt, I. Šaitanovilt ja S. Nootrelt.

1. Kohustuslik kirjandus X klassile

X klassi õpilane loeb läbi järgmised tervikteosed:

- A. de Saint-Exupéry „Väike prints“
- Antiikkreeka müüdid
- Sophokles „Kuningas Oidipus“
- Longos „Daphnis ja Chloe“
- Petronius „Trimalchio pidusöök“
- R. Sutcliff „Lohetapja. Lugu Beowulfist“
- Boccaccio 3 novelli
- W. Shakespeare „Romeo ja Julia“
- W. Shakespeare „Hamlet“
- Molière „Misanthrop“ või „Don Juan“
- J. J. Rousseau „Arutlus teadustest ja kunstidest“
- Voltaire „Zadig“
- J. W. Goethe „Noore Wertheri kannatused“

2. Õpitulemused

X klassi lõpetaja:

- 1) toob näiteid maailmakirjanduse eri voolude ja žanride, teoste ja nende autorite kohta ning seostab neid ajajärgu ja kultuurikontekstiga;
- 2) seostab loetut nii võrdlevalt kui ka eristavalt tänapäeva eluolu ja -nähtustega ning iseenda ja üldinimlike probleemidega;
- 3) selgitab peamiste tekstianalüüsiks tarvilike põhimõistete tähendust, analüüsib ilukirjandusteose poeetikat, mõistab keelekasutuse eripära ja stiili seoseid teksti sõnumiga;
- 4) analüüsib ja tõlgendab luuletust, iseloomustab selle poeetikat (žanr, teema, motiiv, kujund, vorm), kirjeldab meeleolu ja sõnastab sõnumi;
- 5) määrab proosa- või draamateksti teema, sõnastab probleemi ja peamõtte, iseloomustab jutustaja vaatepunkti, tegevusaega ja -kohta, miljööd, süžeed ja tegelasi ning ülesehitust ja keelekasutust;
- 6) kirjeldab teksti põhjal tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende olemust, omavahelisi suhteid ning funktsioone narratiivis, võrdleb ja vastandab tegelasi, annab nendele hinnanguid, otsib nende käitumisele alternatiivi ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- 7) arutleb loetud, vaadatud või kuulatud teksti põhjal nii suuliselt kui ka kirjalikult, teemakohaselt ja põhjendatult, tuues näiteid teostest ning avardades teemat küsimuste ja

väidetega;

8) õpib tundma ennast kui lugejat, jagab oma lugemiskogemust teistega, kujundades seeläbi oma lugemiseelistusi ning väärtushinnanguid;

9) võrdleb kirjandusteost ja sellel põhinevat filmi või teatrilavastust ning toob näiteid kirjandus-, filmi- ja teatrikeeles erinevuste kohta.

3. Hindamine

- Õpilasi hinnatakse viiepallisüsteemis.
- Väga hea taseme juures on õpilane omandanud kõik ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid väga hästi rakendada erinevates situatsioonides, näeb kirjanduse ja elu vahelisi seoseid.
- Hea taseme juures on õpilane omandanud ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid hästi rakendada erinevates situatsioonides, näeb kirjanduse ja elu vahelisi seoseid.
- Rahuldava taseme juures on õpilane omandanud suurema osa ainekavas ette nähtud pädevusi ning suudab neid rakendada erinevates situatsioonides, näeb kirjanduse ja elu vahelisi seoseid.

XI klass – eesti keel

XI klassi eesti keele kursuses läbitakse gümnaasiumi õppekava kursused „Meedia ja mõjutamine“ ning „Praktiline eesti keel II“. Et nende kursuste õppematerjal puudub, võetakse aluseks Martin Ehala õpik „Eesti keele struktuur“ ning Martin Ehala ja Mare Kitsniku töövihikud „Praktiline eesti keel“.

1. Kursus „Meedia ja mõjutamine“

1.1. Õpitulemused

Kursuse lõpetamisel õpilane

1. tunneb meediakanaleid, trükimeedia, raadio, televisiooni ja elektroonilise meedia erijooni ning olulisi tekstiliike;
2. teab teksti üldtunnuseid ning eri tekstide vastuvõtu iseärasusi;
3. on teadlik meediateksti vastuvõtu eripäradest ja selle põhjustest;
4. on omandanud tekstianalüüsi põhivõtted; analüüsib verbaalset teksti visuaalses ja audiovisuaalses kontekstis;
5. tajub teksti autori eesmärgi ning motiive; leiab viiteid ja vihjeid teistele tekstidele, tõlgendab teksti seostuvate tekstide kontekstis;
6. eristab fakti arvamusest ning usaldusväärset infot küsitavast;
7. tunneb meediatekstis ära argumendid ja põhilised mõjutamisvõtted;
8. analüüsib kriitiliselt reklaami ning arutleb reklaami ja mainekujunduse teemadel;
9. oskab väljendada oma seisukohta loetu ja kuuldu kohta ning valida selleks sobivaid keelevahendeid.

1.2. Õppesisu

Teksti üldtunnused: sobivus suhtlusolukorda, üldine sidusus ja sisuosade seostamine; keeleline loovus ja õigekeelsus. Tekstide tõlgendamine, retseptsiooni erinevuse põhjused: teadmised, isiklik kogemus, kultuuritaust. Teksti adressaat ja vastuvõetavus. Tekstide liigitamine ja analüüs. Olulisemad meediažanrid (uudis, reportaaž, intervjuu, arvamus). Meediatekstide seostamine: viited ja vihjed, vahendamise ulatus ja eesmärgid. Keel info ja suhtelooma teenistuses.

Meediakanalid. Tähtsamad meediakanalid Eestis, eriala- ja üldhuviajakirjad, raadio- ja telekanalid, internet, paber- ja on-line-väljaanded, kvaliteetajakirjanduse ja meelelahutusajakirjanduse erinevused. Kirjutatud teksti, kuuldeteksti ja audiovisuaalse teksti esitusviisid ning vahendid. Eri tüüpi meediatekstide vastuvõtu spetsiifika; verbaalse teksti taju heli ja pildi kontekstis. Meediatekstide usaldusvärsus. Suhtlus internetiportaalides.

Meedia ja mõjutamine. Verbaalne ja visuaalne mõjutamine. Manipuleerimine, meediaetika ja meediakriitika. Oma seisukoha eetiline ja asjakohane sõnastamine. Autoripositsioon, info allikad ja nende usaldusvärsus. Kriitiline ja teadlik lugemine. Fakti ja arvamuse eristamine. Meedia retoorika ja argumendid. Sotsiaalsete tumuste ja müütide konstrueerimine meediatekstis.

Reklaam (kommertsreklaam, poliitiline reklaam, sotsiaalreklaam). Reklaami sihtrühmad ja kanalid. Reklaam mainekujundusvahendina. Erandlikud keele ja tähelepanu äratamise võtted. Reklaami mõjus. Kriitilise reklaamitarbija kujundamine.

2. Kursus „Praktiline eesti keel II“

2.1. Õpitulemused

Kursuse lõpetamisel õpilane

- 1) annab paindlikult ja olukorra järgi edasi oma tundeid, mõtteid ja hinnanguid niihasti isiklikus, avalikus kui ka ametlikus suhtluses, nii suuliselt, kirjalikult kui ka elektrooniliselt;
- 2) argumenteerib veenvalt ja selgelt ning suudab kaitsta oma seisukohti eakohastes aruteludes koolis;
- 3) suudab kaasa mõelda avalikule esinemisele ning esitada ettekandjale küsimusi;
- 4) suudab eri liiki meediatekste kriitiliselt hinnata ning eri allikatest pärineva info ja arutluskäikude põhjal tasakaalustatud kokkuvõtet teha;
- 5) suudab kirjutada arvamyslugu, retsensiooni ja pressiteadet ning koostada koosoleku memo ja tegevuskava;
- 6) suudab mitme aineallika põhjal kirjutada referatiivset teksti, vältides plagiaati;
- 7) on arendanud oma elektroonilise infootsingu oskust ning suudab kasutada paindlikke infootsingu strateegiaid;
- 8) on kinnistanud ja parandanud oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust.

2.2. Õppesisu

Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad

1. Kursusega „Meedia ja mõjutamine“ seotuvad teemad.
2. Kirjanduskursustega haakuvad teemad.
3. Õppekava läbivad teemad.

Kõnelemine

Suuline suhtlus olukorrast ja vestluspartnerist lähtuvalt. Sama sõnumi edastamine erinevate keelevahenditega, keelelise väljenduse paindlikkus, otsesem ja kaudsem väljendumine.

Ratsionaalsete, emotsionaalsete ja eetiliste argumentide kasutamine, veenmine ja mõjutamine.

Kirjutamine

Tarbekirjade koostamine: juhend, koosoleku memo, tegevuskava. Mitme allika põhjal kokkuvõtte ja referaadi kirjutamine. Ajakirjanduslike tekstide koostamine: arvamyslugu, retsensioon, pressiteade. Veebitekstide koostamine: blogi, *podcast*. Vajaduse korral õigekirja ja õigekeelsusküsimuste kordamine.

Lugemine

Eri modaalsusega tekstide (kirjaliku, audiovisuaalse, hüpertekstilise) tähenduse mõistmine.

Teksti eesmärgi ja vaatenurga mõistmine, meediatekstide kriitiline analüüsimine. Teksti sisuliste ja keeleliste tunnuste põhjal paindlike elektrooniliste otsingustrateegiatega kasutamine.

Süsteemaatiline sõnavaraarendus (üldkasutatavate võõrsõnade, ilukirjanduskeele sõnavara, käsitletavate teemadega seotud terminoloogia omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine).

Kuulamine

Ratsionaalsete, eetiliste ja emotsionaalsete argumentide eristamine suulises tekstis, kallutatuse ja manipuleerimise äratundmine.

3. Hindamine

- Õpilasi hinnatakse viiepallisteesmis.
- Väga hea taseme juures on õpilane omandanud kõik ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid väga hästi rakendada erinevates situatsioonides.
- Hea taseme juures on õpilane omandanud ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid hästi rakendada erinevates situatsioonides.
- Rahuldava taseme juures on õpilane omandanud suurema osa ainekavas ette nähtud pädevusi ning suudab neid rakendada erinevates situatsioonides.

XI klass – kirjandus

XI klassi kirjanduse kursuste läbimisel lähtutakse järgmistest gümnaasiumi õppekava kirjanduse kursustest: I kursus „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“, II kursus „Kirjandus antiigist 19. sajandini“, III kursus „Kirjanduse põhiliigid ja žanrid“, valikkursus „Kirjandus ja ühiskond“ ning valikkursus „Draama ja teater“. Et nende kursuste õppematerjal puudub, võetakse aluseks olemasolevad õppekomplektid J. Talvetilt, I. Šaitanovilt ja S. Nootrelt.

4. Kohustuslik kirjandus XI klassile

XI klassi õpilane loeb läbi järgmised tervikteosed:

- J. W. Goethe „Faust” (I osa August Sanga tõlkes)
- E. A. Poe „Novellid” (mitte J. Aaviku tõlge)
 - „Ligeia”
 - „Usheri maja hukk”
 - „William Wilson”
 - „Langemine Maelströmi”
 - „Ovaalne portree”
 - „Kaev ja pendel”
 - „Reetlik süda”
 - „Must kass”
 - „Dr Tõrva ja professor Sule süsteem”
 - „Mis juhtus Monsieur Valdemariga”
 - „Mõrv Rue Morgue’il”
- A. Puškin „Jevgeni Onegin”
- M. Lermontov „Meie aja kangelane”
- P. Mérimée „Carmen”
- G. Flaubert „Madame Bovary”
- F. Dostojevski „Kuritöö ja karistus”
- H. Ibsen „Nukumaja”
- A. Tšehhov „Kirsiaed” või „Kajakas”
- E. Vilde „Mäeküla piimamees”
- A. Kitzberg „Libahunt”
- O. Wilde „Dorian Gray portree”

5. Õpitulemused

XI klassi lõpetaja:

- 1) toob näiteid maailmakirjanduse eri voolude ja žanride, teoste ja nende autorite kohta ning seostab neid ajajärgu ja kultuurikontekstiga;
- 2) seostab loetut nii võrdlevalt kui ka eristavalt tänapäeva eluolu ja -nähtustega ning iseenda ja üldinimlike probleemidega;
- 3) selgitab peamiste tekstianalüüsiks tarvilike põhimõistete tähendust, analüüsib ilukirjandusteose poeetikat, mõistab keelekasutuse eripära ja stiili seoseid teksti sõnumiga;

- 4) analüüsib ja tõlgendab luuletust, iseloomustab selle poeetikat (žanr, teema, motiiv, kujund, vorm), kirjeldab meeleolu ja sõnastab sõnumi;
- 5) määrab proosa- või draamateksti teema, sõnastab probleemi ja peamõtte, iseloomustab jutustaja vaatepunkti, tegevusaega ja -kohta, miljööd, süžeed ja tegelasi ning ülesehitust ja keelekasutust;
- 6) kirjeldab teksti põhjal tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende olemust, omavahelisi suhteid ning funktsioone narratiivis, võrdleb ja vastandab tegelasi, annab nendele hinnanguid, otsib nende käitumisele alternatiivi ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- 7) arutleb loetud, vaadatud või kuulatud teksti põhjal nii suuliselt kui ka kirjalikult, teemakohaselt ja põhjendatult, tuues näiteid teostest ning avardades teemat küsimuste ja väidetega;
- 8) õpib tundma ennast kui lugejat, jagab oma lugemiskogemust teistega, kujundades seeläbi oma lugemiseelistusi ning väärtushinnanguid;
- 9) võrdleb kirjandusteost ja sellel põhinevat filmi või teatrilavastust ning toob näiteid kirjandus-, filmi- ja teatrikeeles erinevuste kohta;
- 10) määrab eesti kirjanduse tekkeaja ning võrdleb selle kujunemist muu Euroopa kirjanduse arenguperioodidega;
- 11) selgitab kirjanduse ja ühiskonna omavahelisi suhteid, nimetades kirjandusteose sünni ja vastuvõttu mõjutavaid tegureid;
- 12) määrab vähemalt kahe kursuses käsitletud autori ja nende teoste koha ajastus, rühmituses või rahvuskirjanduses;
- 13) toob loetud teksti(katkendi)le tuginedes näiteid ühiskonnaolude ja inimese kujutamise kohta, arutleb selle teema ja probleemide ning eetiliste ja esteetiliste väärtuste üle;
- 14) on lugenud kirjandus- ja kultuuriloolist esseistikat, kirjutab ilukirjandusteose põhjal essee.

6. Hindamine

- Õpilasi hinnatakse viiepallüsteemis.
- Väga hea taseme juures on õpilane omandanud kõik ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid väga hästi rakendada erinevates situatsioonides, näeb kirjanduse ja elu vahelisi seoseid.
- Hea taseme juures on õpilane omandanud ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid hästi rakendada erinevates situatsioonides, näeb kirjanduse ja elu vahelisi seoseid.
- Rahuldava taseme juures on õpilane omandanud suurema osa ainekavas ette nähtud pädevusi ning suudab neid rakendada erinevates situatsioonides, näeb kirjanduse ja elu vahelisi seoseid.

XII klass – eesti keel

XII klassi eesti keele kursuses läbitakse gümnaasiumi õppekava kursused „Teksti keel ja stiil“ ning „Praktiline eesti keel III“. Kursuste õppematerjalina kasutatakse aluseks Martin Ehala õpik „Kirjutamise kunst“ ning Martin Ehala ja Mare Kitsniku töövihikud „Praktiline eesti keel“, samuti Tiiu Ereli „Eesti ortograafia“.

1. III kursus „Teksti keel ja stiil“

1.1 Õpitulemused

Kursuse lõpetamisel õpilane

1. valib sobiva suhtluskanali ning väljendub korrektselt nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
2. valib väljendusvahendeid suhtlusolukorra ja kõneaine põhjal;
3. analüüsib tekstide sisu, eesmärgi, kasutuskonteksti, ülesehitust, sõnavara ning stiili;
4. koostab eri liiki tekste (arutlus, arvustus ja muud probleemkirjutised; tarbetekstid; uurimistöö);
5. seob tekste luues omavahel alustekste, refereerib, tsiteerib, parafraseerib ning kasutab viitamissüsteeme;
6. tunneb mõjutamise viise ja keelevahendeid, argumenteerib, nõustub esitatud väidetega või lükkab neid ümber nii suulises kui ka kirjalikus tekstis.

1.2 Õppesisu

Keel suhtlus- ja tunnetusvahendina. Suulise ja kirjaliku suhtluse ning teksti erinevused. Stiil ja stilistika. Keele kasutusvaldkonnad ja stiil. Asjalikkus ja isikupära. Viisakus ja sõbralik toon. Võimukus, vulgaarsus ja suhtlusvead. Ametlik stiil, publitsistlik stiil ning teadusstiil. Stiilivärving, stiiliviga; keele kasutusvaldkondade tüüpilised stiilivead. Ilukirjandusstiil ja poeetika.

Eesti sõnavara; tähendus ja stiiljooned. Oma sõnavara rikastamise võimalused. Keele kujundlikkus ja loov keelekasutus. Tekstide võrdlev analüüs (eesmärgid, kasutuskontekst, grammatilised erijooned, sõnavara, stiil). Võrgusuhtluse keelevalikud.

Teadlik kirjutamine. Kirjutamise eesmärk, adressaat, pealkiri, probleem, põhiidee. Teksti ainek, materjali kogumine ja süstematiseerimine. Teema, selle varasemad käsitlused ja tahud. Teksti ülesehitus ja sidusus. Lõigu ülesanne (allteema, väide, selgitus, tõestus, järeldus, üldistus). Arutlev kirjutamine. Oma teksti toimetamine.

Teadustekst. Uurimiseesmärgi ja hüpoteesi sõnastamine. Materjali kirjeldamine ja usaldusväärsus. Uurimuse struktuur. Allikate refereerimise ja tsiteerimise eesmärgid. Lause- ja lõiguvitad; viitekirje. Võrdlemine, analüüsimine, üldistamine, järeldamine. Vormistamine. Arvustamine. Loomevargus ehk plagiaat.

2. VI kursus „Praktiline eesti keel III“

2.1 Õpitulemused

Kursuse lõpetamisel õpilane

1. suudab edasi anda tähendusvarjundeid, tajub keelendite konnotatiivseid tähendusi ning mõistab vihjelist keelekasutust;
2. oskab veenvalt ja selgelt argumenteerida ning kaitsta oma seisukohti keerukaid küsimusi käsitlevas ametlikus arutelus;

3. suudab konspekteerida näitvahenditega toestamata suulist esitust;
4. oskab edastada eri modaalsuse ja struktuuriga ning eri allikatest saadud infot ja arutluskäike sidusas tekstis ning lõimida sellesse oma hinnanguid ja seisukohti;
5. oskab koostada keerulisi tarbetekste;
6. tunneb teadusliku stiili põhitunnuseid ning suudab koostada eakohast teaduslikku teksti, vältides plagiaati;
7. kasutab keerukaid elektroonilise teabeotsingu strateegiaid ning suudab hinnata teabe usaldusväärsust;
8. valdab eesti kirjakeelt.

2.2 Õppesisu

Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad:

- kursusega „Teksti keel ja stiil“ seostuvad teemad;
- kirjanduskursustega haakuvad teemad;
- õppekava läbivad teemad.

Kõnelemine

Keeleline väljendusrikkus mõtete, tunnete ja hinnangute väljendamisel. Stiilivahendite kasutamine erineva mõju saavutamiseks suulises esinemises ja väitluses.

Kirjutamine

Arutleva artikli kirjutamine eri tüüpi (tekstiliste, pildiliste, audiovisuaalsete; lineaarsete, mittelineaarsete, hüpertekstiliste) alustekstide põhjal. Tarbetekstide (projekti ja kandidaadi põhjenduse, tegevusaruande) koostamine. Teadusteksti koostamine ja vormistamine. Vajaduse korral õigekirja ja õigekeelsusküsimuste kordamine.

Lugemine

Keeruka struktuuriga ja eri modaalsusega tekstide mõistmine. Keeruka kujundliku väljenduse mõistmine. Süstemaatiline sõnavaraarendus (akadeemilisele ja haritud stiilile omaste võõrsõnade, lendväljendite, ilukirjanduskeele kõrgstiilse sõnavara ning käsitletavate teemadega seotud terminoloogia omandamine, kinnistamine ja praktiline kasutamine). Teabeotsingu oskuste tõhustamine.

Kuulamine

Keeruka struktuuriga suulise teksti konspekteerimine. Väitluse juhtimine ning seal esile tõusnud argumentidest kokkuvõtte tegemine.

3. Hindamine

- Õpilasi hinnatakse viiepallisüsteemis.
- Väga hea taseme juures on õpilane omandanud kõik ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid väga hästi rakendada erinevates situatsioonides.
- Hea taseme juures on õpilane omandanud ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid hästi rakendada erinevates situatsioonides.
- Rahuldava taseme juures on õpilane omandanud suurema osa ainekavas ette nähtud pädevusi ning suudab neid rakendada erinevates situatsioonides.

XII klass – kirjandus

XII klassi kirjanduse kursuste läbinisel lähtutakse järgmistest gümnaasiumi õppekava kirjanduse kursustest: I kursus „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“, III kursus „Kirjanduse põhiliigid ja žanrid“, IV kursus „20. sajandi kirjandus“, V kursus „Uuem kirjandus“, valikkursused „Kirjandus ja ühiskond“ ning „Kirjandus ja film“. Õppematerjalina kasutatakse olemasolevaid õppekomplekte J. Talvetilt, I. Šaitanovilt, S. Nootrelt, E. Annuselt, L. Epnerilt jt.

7. Kohustuslik kirjandus XII klassile

XII klassi õpilane loeb läbi järgmised tervikteosed:

- A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus“ I osa
- M. Traat „Tants aurukatla ümber“
- A. H. Tammsaare „Juudit“
- E. M. Remarque „Läänerindel muutuseta“ või „Tagasitee“
- E. Hemingway „Ja päike tõuseb“
- A. Gailit „Toomas Nipernaadi“ või „Ekke Moor“
- F. Kafka „Metamorfoos“
- H. Hesse „Stepihunt“
- A. Camus „Katk“
- G. Orwell „1984“ või K. Vonnegut „Tapamaja, korpus viis ehk Laste ristsõda“ või A. Huxley „Hea uus ilm“
- M. Bulgakov „Meister ja Margarita“
- Valik uuemast eesti kirjandusest:
 - romaanid: Mati Unt „Sügisball“, Tõnu Õnnepalu „Paradiis“, Mihkel Mutt „Rahvusvaheline mees“, Viivi Luik „Seitsmes rahukevad“, Indrek Hargla „French ja Koulu“, Mari Saat „Lasnamäe lunastaja“;
 - lühiproosa: Maarja Kangro „Ahvid ja solidaarsus“, Mehis Heinsaar „Ebatavaline ja ähvardav loodus“, Andrus Kivirähk „Jutud“;
 - memuaristika: sari „Aja lugu“
- Valik uuemast väliskirjandusest: sari „Moodne aeg“

8. Õpitulemused

XII klassi lõpetaja:

1. toob näiteid maailmakirjanduse eri voolude ja žanride, teoste ja nende autorite kohta ning seostab neid ajajärgu ja kultuurikontekstiga;
2. nimetab eesti kirjanduse peamised arengusuunad, tähtsamad autorid ja teosed, avab oluliste teoste tähenduse eesti kirjanduse taustal ning iseenda kui lugeja vaatepunktist;
3. seostab eesti kirjanduslugu Euroopa kirjanduse perioodide, voolude ja suundadega;
4. seostab loetut nii võrdlevalt kui ka eristavalt tänapäeva eluolu ja -nähtustega ning iseenda ja üldinimlike probleemidega;
5. mõistab ning hindab kirjandusteoste humaanseid, eetilisi ja esteetilisi väärtusi;
6. selgitab peamiste tekstianalüüsiks tarvilike põhimõistete tähendust, analüüsib ilukirjandusteose poeetikat, mõistab keelekasutuse eripära ja stiili seoseid teksti sõnumiga;
7. analüüsib ja tõlgendab luuletust, iseloomustab selle poeetikat (žanr, teema, motiiv, kujund, vorm), kirjeldab meeleolu ja sõnastab sõnumi;

8. määrab proosa- või draamateksti teema, sõnastab probleemi ja peamõtte, iseloomustab jutustaja vaatepunkti, tegevusaega ja -kohta, miljööd, süžeed ja tegelasi ning ülesehitust ja keelekasutust;
9. kirjeldab teksti põhjal tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende olemust, omavahelisi suhteid ning funktsioone narratiivis, võrdleb ja vastandab tegelasi, annab nendele hinnanguid, otsib nende käitumisele alternatiivi ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;
10. analüüsib kirjandusteost ühest 20. sajandi mõttevoolust lähtudes ning leiab tekstist vastava vaatepunkti kajastusi nii teemade, probleemide kui ka ideede tasandil;
11. on lugenud kirjandus- ja kultuuriloolist esseistikat, kirjutab ilukirjandusteose põhjal essee;
12. arutleb loetud, vaadatud või kuulatud teksti põhjal nii suuliselt kui ka kirjalikult, teemakohaselt ja põhjendatult, tuues näiteid teostest ning avardades teemat küsimuste ja väidetega;
13. õpib tundma ennast kui lugejat, jagab oma lugemiskogemust teistega, kujundades seeläbi oma lugemiseelistusi ning väärtushinnanguid;
14. võrdleb kirjandusteost ja sellel põhinevat filmi või teatrilavastust ning toob näiteid kirjandus-, filmi- ja teatrikeeles erinevuste kohta;
15. mõistab filmikujutise tinglikkust, filmikujundit kui tähenduse kandjat, režissööri autorihoiakut ja sõnumit;
16. arutleb filmi ja kirjandusteose esteetika ning seal väljendatud eetiliste väärtushinnangute üle, sõnastab oma vaatamis- ja lugemiskogemuse;
17. tunneb peamisi filmiliike ja iseloomustab filmikunsti arengusuundi;
18. teab eesti kirjanduse ainetel valminud väärtfilme.

9. Hindamine

- Õpilasi hinnatakse viiepallisüsteemis.
- Väga hea taseme juures on õpilane omandanud kõik ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid väga hästi rakendada erinevates situatsioonides, näeb kirjanduse ja elu vahelisi seoseid.
- Hea taseme juures on õpilane omandanud ainekavas ette nähtud pädevused ning suudab neid hästi rakendada erinevates situatsioonides, näeb kirjanduse ja elu vahelisi seoseid.
- Rahuldava taseme juures on õpilane omandanud suurema osa ainekavas ette nähtud pädevusi ning suudab neid rakendada erinevates situatsioonides, näeb kirjanduse ja elu vahelisi seoseid.